

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาทศพิธราชธรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : พระครูอุดมจารุวรรณ (คำไล้ จารุวิโส)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระศรีสุทธิเวที (ขวัญ ธิรมโน), ป.ธ. ๙, พธ.บ., ศษ.ม., ปร.ด.
(วัฒนธรรมศาสตร์)

: ดร.จรรุญ วรณกสิณานนท์, ป.ธ. ๗, พธ.บ., อ.ม., พธ.ด.
(พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาทศพิธราชธรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับทศพิธราชธรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ทศพิธราชธรรมในการดำเนินชีวิต โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบ โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการคือ (๑) ทาน (๒) ศีล (๓) การบริจาค (๔) ความซื่อตรง (๕) ความอ่อนโยน (๖) ความเพียร (๗) ความไม่โกรธ (๘) ความไม่เบียดเบียน (๙) ความอดทน (๑๐) ความเที่ยงธรรม ปรากฏอยู่ในมหาหังสชาดกที่ออกมาจากพระโอษฐ์ของพระเจ้ากรุงพาราณสี พระนามว่าสังยมาที่ตรัสตอบแก่พระยาหงส์ชื่อว่าอตรัฏฐะ ซึ่งพระราชเจ้าเป็นผู้ปกครองแผ่นดิน ในอดีตกาลทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ความสำคัญของหลักคำสอนเรื่องทศพิธราชธรรม กล่าวถึงผู้นำ หรือปกครองครอง ภาษาบาลีจึงใช้คำว่า ธมฺเมน ปเร รณฺเขตติ หมายถึง ผู้ที่ทำให้คนอื่นพึงพอใจโดยธรรม จึงเรียกว่า ราชา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายว่า ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมสำหรับท่านผู้ใหญ่ในแผ่นดิน ผู้นำ และผู้ปกครองรัฐ พระเจ้าจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ตลอดจนนักปกครองโดยทั่วไป เป็นคุณสมบัติของนักปกครองที่ดี หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับทศพิธราชธรรม แบ่งออกเป็น หลักไตรสิกขามี ๓ ประการคือ (๑) ศีล (๒) สมาธิ และ(๓) ปัญญา สังคหวัตถุ ๔ คือ (๑) ทาน (๒) ปิยวาจา (๓) อตถจริยา (๔) สมานัตตตา อภัยทาน เป็นการให้ทานที่ยิ่งใหญ่ และหลักสาราณียธรรม ๖ ประการ คือ (๑) เมตตาทายกรรม (๒) เมตตาวจีกรรม

(๓) เมตตามโนกรรม (๔) สาธารณโมคิตา (๕) สีสสามัญญตา (๖) ทิฏฐิสามัญญตา

หลักธรรมสนับสนุนต่อทศพิธราชธรรมแบ่งออกเป็น หลักสัปปริสธรรม ๗ ประการ คือ (๑) ผู้รู้จักเหตุ (๒) ผู้รู้จักผล (๓) รู้จักตน (๔) ผู้รู้จักประมาณ (๕) ผู้รู้จักกาล (๖) ผู้รู้จักชุมชน คือ รู้จักบริษัท (๗) ผู้รู้จักบุคคล ราชขอปรีหานิยธรรม ๗ ประการเช่น (๑) หมั่นประชุมกัน เนื่องนิตย (๒) พร้อมเพรียงกันประชุม (๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้เป็นต้น หลักฆราวาสธรรม ๔ ประการ ได้แก่ (๑) สัจจะ (๒) ทมะ (๓) ขันติ (๔) จาคะ และพรหมวิหาร ๔ ประการคือ (๑) เมตตา (๒) กรุณา (๓) มุทิตา (๔) อุเบกขา ส่วนหลักธรรมที่เป็นข้าศึกต่อทศพิธราชธรรม แบ่งออกเป็นอคติ ๔ อย่างคือ (๑) ฉันทาคติ (๒) โทสาคติ (๓) โมหาคติ (๔) ภยาคติ อกุศลมูล ๓ อย่าง คือ โลภะ โทสะ โมหะเป็นต้น ปัญจธรรมเป็นธรรมเครื่องเน้นชา คือเป็น กิเลสตัวบั่น ปั่นใจให้ ทุกข์ บั่นหัวใจให้เรื่องมาก และอกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ (๑) ปาณาติบาต (๒) อทินนาทาน (๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (๔) มุสาวาท (๕) ปิสุณวาจา (๖) ผรุสวาจา (๗) สัมผัปปลาปะ (๘) อภิขณา (๙) พยาบาท (๑๐) มิจฉาทิฏฐิ

แนวทางการประยุกต์ใช้ทศพิธราชธรรมในการดำเนินชีวิตนั้น คือ การนำเนื้อหาเชิงคุณธรรมซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เป้าหมายของหลักธรรมมีประสิทธิภาพโดยการใช้ทศพิธราชธรรมเพื่อใช้เป็นคุณธรรมสำหรับพระราชฯ ผู้ปกครอง นักบริหารและผู้นำในระดับต่าง ๆ ทั้ง ๑๐ ประการ

Thesis Title : A Study of Dasarajadhamma in Theravāda Buddhist Scriptures

Researcher : Phrakhru Udomjaruwan (Kamlai Caruvamso)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phra Srisuttiwati (Khoun Thiramano), Pali IX, B.A. M.A., Ph.D. (Cultural Science)

: Dr. Charoon Vannakasinanon, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 31/March/2015

Abstract

This thesis is of three objectives, they are, 1) to study of a study of rules of kings in Tharavada Buddhist Scriptures 2) to study dharma principle concerning with virtues of the ruler in Tharavada Buddhist Scriptures 3) to study the application way to use virtues of the ruler in the life.

The result of the research found that the Dasarajadhamma as the following: (1) Charity (2) High moral character (3) Self-sacrifice (4) Honesty (5) Kindness and gentleness (6) Self-control (7) Non-anger (8) Non-violence (9) Tolerance (10) Non-deviation from ringteousness appear in Mahasang story which come from Lord Buddha's mouth at Paranasri city named Sangyama responding the SwanKing name

Tharatta. The king ruled the land in the past with the virtues of the ruler. The significance of Dasarajadhamma mentioned the leader and the state ruler, the emperor, the king including general rulers. It is the quality of great rulers. The dharma principle concerning with the virtues of the ruler divided as the following: Threefold Training.- (1) Morality (2) Concentration and (3) Wisdom Principles of service.- (1) Charity (2) Kindly speech (3) Useful conduct (4) Participation and behaving oneself properly in all circumstances and states of conciliation.- (1) to be amiable in deed (2) to be amiable in word (3) to be amiable in thought (4) to share any lawful gains with virtuous fellows (5) to keep without blemish the rules of conduct along with one's fellows (6) to be endowed with right views along with one's fellows, openly and in private.

The dharma principle supporting virtues of the ruler divided into the qualities of a gentlemen (1) Knowing the cause (2) Knowing the purpose (3) Knowing oneself (4) Moderation (5) Knowing the proper time (6) Knowing the society (7) Knowing the individual, King's things leading never to decline but only to prosperity such as: (1) To hold regular and frequent meetings (2) to meet together in harmony, disperse in harmony, and do their business and duties in harmony (3) To introduce no revolutionary ordinance, or break up no established ordinance. Virtues for a good household life (1) Truth and honesty (2) Taming and training oneself (3) Tolerance (4) Generosity and Sublime states of mind is (1) Loving-kindness (2) Compassion (3) Sympathetic joy (4) Neutrality, On the other hand the dharma principle opposes to the virtues of the ruler divided as the following: Wrong course of behavior (1) Prejudice caused by love desire (2) Prejudice caused by hatred or enmity (3) Prejudice caused by delusion or stupidity (4) Prejudice caused by fear Roots of bad actions 3 items such as: (1) Greed (2) Hatred (3) Delusion Unwholesome course of action 10 items (1) Destruction of life (2) Stealing (3) Sexual misconduct (4) False speech (5) Malicious speech (6) Harsh speech (7) Frivolous talk (8) Covetousness (9) Illwill (10) Wrong view. The practical way of using virtues of the ruler in the way of life mentioned the analysis in the practical way of using virtues of the ruler which are the dharma principles for kings, rulers and leaders at any levels. There are 10 items as the following: (1) Charity (2) High moral character (3) Self-sacrifice (4)

Honesty (5) Kindness and gentleness (6) Self-control (7) Non-anger (8) Non-violence
(9) Tolerance (10) Non-deviation from righteousness.